

Posudek vedoucího bakalářské práce

Název: *Československo/česko - kubánské vztahy od roku 1959* (Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav politologie, 2013, 58 stran rukopisu)

Autor práce: Ondřej Krýsl

Vedoucí: Martin Štefek

Bakalářská práce Ondřeje Krýsla popisuje vývoj vztahů naší země s Kubou v dlouhém časovém období od roku 1959 do současnosti. V úvodu práce (s. 7–9) autor stanovuje výzkumnou otázku („*Proč si právě tyto dvě země, jež geograficky nemnoho spojuje, jejich diplomacie věnují dlouhodobě vzájemně tolik pozornosti?*“) a deklaruje cíl potvrzení či vyvrácení hypotézy, že „*kvalita vztahů mezi Československem (od roku 1993 Českou republikou) a Kubou je ve svém vývoji od roku 1959 dodnes značně rozkolísaná. Přes svou rozkolísanost, a tím pádem i střídavě ‚opačná znaménka‘ vztahů, země zachovávají vysokou intenzitu pozornosti, kterou si vzájemně věnují*“. Dílčím cílem je zachycení vývoje obou režimů a zhodnocení vlivu jejich podoby na kvalitu vztahů. K naplnění cílů, na jejichž ambicióznost jsem jako vedoucí od počátku upozorňoval, kolega Krýsl zvolil blíže nespecifikovaný „empiricko-analytický přístup“. Součástí úvodu je též pojednání o dosavadním stavu bádání a struktuře textu.

Druhá kapitola (s. 10–14) by měla být teoretickou částí práce. Autor se v ní zabývá klasifikací obou režimů. V podkapitole 2.1 představuje Linzovu typologii, aby v té následující popsal vývoj režimů z hlediska „teorie nedemokratických režimů“. Na straně 12 připomíná názor S. Balíka, V. Hlouška, J. Holzera a J. Šeda, kteří Československo v letech 1948–1953 typologizují (podle H. G. Skillinga) jako *kvazi-totalitární*. Dochází zde však k určitému zmatení. Jelikož v první větě na téže straně autor odkazuje i na Juana Linze (mimořádně, po nalistování citovaných stran 174–175 vyvstává otázka, jak autor s Linzem pracoval), není jasné, zda kolega Krýsl operuje s jakousi „obecnou teorií“ nedemokratických režimů, s názorem Balíka, Hlouška, Holzera a Šeda, se Skillingovou či Linzovou typologií. Pochybnosti budí též typologizace dalších fází režimu s pomocí pojmů, jako např. „*konzultativně posttotalitní forma posttotalitního režimu*“. Nejedná se totiž ani o Skillingův, ani Linzův pojem. Koncept *konzultativního autoritarismu* vznikl v Německu dlouho předtím, než ho Skilling adoptoval a zasadil do své klasické typologie. Stejnou kategorii Juan Linz uvádí (a nijak nemodifikuje) v díle *Totalitarian and Authoritarian Regimes*. V době, kdy (spolu se Stepanem) „posttotalitarismus“ vyčlenil jako zvláštní kategorii, již Skillinga nezmiňuje. Shrnutí: nelze dost dobře představit Linzovu teorii jako výzkumný rámec a následně na danou látku aplikovat zcela jiné koncepty. Snaha o vysvětlení kvality vztahů se stává tím spíš marnou, když při typologizaci Kubu autor do nepřehledné debaty nesystematicky přimíchá Pérez-Stableové, Wongovy a Linzovy úvahy. Je navíc otázka, zda se jedná vsutku o Linzovy myšlenky. Po nalistování příslušných citovaných stran jsem zjistil, že některé odkazy na Linze „nesedí“.

Teoretická část poznamenala kvalitu zbytku textu, jež má převážně deskriptivní charakter. Třetí kapitola je pravděpodobně míněna jako další teoretická kapitola. Teoretickým rámcem však není, rozumíme-li dobře funkci teorie ve společenskovědním výzkumu. Pátá kapitola pojednává o předpokladech navázání užších kontaktů, další kapitoly pak o vývoji vztahů v jednotlivých oblastech – vojenské, hospodářské, vědecké, školské, atd. Zvláštní kapitola je věnována roku 1968. Vzhledem ke stavu bádání na dané téma následuje „skok“ do polistopadového období, kde se autor věnuje problematice lidských práv a aspektům proměny vztahů obou zemí. Bílá místa v poznání období 70. a 80. let se kolega snažil zaplnit vlastním archivním výzkumem, jež jsem sám jako vedoucí inicioval. Práce s dosud spíše neznámými dokumenty generálního tajemníka ÚV KSČ lze ocenit, zároveň je třeba podotknout, že se jedná o průzkum asi pěti kartonů, který zabere nanejvýš týden času. Výzkum tak nebyl intenzivní, uvážíme-li, že autor od zadání na textu pracoval téměř dva a půl roku. Postrádám také pojednání o charakteru pramenů, jež by snad vysvětlilo, proč popisná práce zaměřená na dějiny padesáti let pokrývá asi polovinu stanovené periody.

V souladu se stanovenými cíli práce se autor snaží navazovat na teoretickou část. Jednak zachycuje vývoj a proměny režimů, jednak se z jejich charakteru pokouší vyvodit charakter vztahů. Domnívám se, že je v tomto ve své snaze neúspěšný. Na s. 17 například uvádí, že v období let 1961–1968 si byly oba režimy nejvíce podobné. Tato teze je ovšem v nesouladu s tvrzením, že Kuba v šedesátých letech byla totalitární a ČSSR vykazovala znaky kvazi-pluralistického posttotalitarismu (či autoritarismu?). S tvrzením o podobnosti by se neztotožnil ani Skilling, ani Linz, a troufám si tvrdit, že ani tvůrci novotvaru. Taktéž nelze v rámci jedné kapitoly pracovat se dvěma různými typologiemi, stojícími na zcela jiném konceptuálním základě. Na straně 18 autor tvrdí, že režim po roce 1968 vykazoval znaky raného posttotalitarismu.

K práci mám jednu poznámku formálního charakteru. Jak jsem již kolegu upozorňoval v minulosti, v poznámce pod čarou uvádíme pouze zdroje, ze kterých skutečně citujeme. Archivní signaturu, z níž čerpá jiný autor, uvádíme jen tehdy, kdy je to pro pochopení kontextu nezbytné.

Výsledek práce potvrdil obavy, které jsem o rozsahu práce vyjádřil již při zadání tématu. Domnívám se, že se nepodařilo zcela naplnit cíle, které si kolega Krýsl stanovil. Práci doporučuji k obhajobě. Navrhuji hodnocení stupněm „dobře“ (3).

U obhajoby nechť kolega Krýsl pojedná o vazbě typu režimu na charakter vztahů.

V Praze dne 13. 6. 2014

Martin Štefek